

Форма № 4

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування вищого навчального закладу)

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ НАУК

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія громадської думки

спеціальність 052 Політологія

(код і назва спеціальності)

напрямок підготовки _____

(код і назва напрямку підготовки)

освітня програма (спеціалізація) _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет Інститут управління та права, Юридичний факультет

(назва інституту, факультету)

Запоріжжя – 2019 рік

програма Соціологія громадської думки для студентів
(назва навчальної дисципліни)
за напрямом підготовки 052 «Політологія». „___” серпня, 2019 року- 11 с.

Розробник: Попович Я.М., канд.філос.н., доцент кафедри загальноправових та політичних наук

програма затверджена на засіданні кафедри загальноправових та політичних наук

Протокол від. “___” серпня 2019 року № 1.

Завідувач кафедри загальноправових та політичних наук

_____ (Арабаджиєв Д.Ю.)
(підпис)

(прізвище та ініціали)

© _____, 20__ рік

© _____, 20__ рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Напрямок підготовки 052 «Політологія»	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність:	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
(назва)		7-й	7-й
Загальна кількість годин – 90		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 7 семестр - 18 год. самостійної роботи студента – 7 семестр – 6 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	14 год.	4 год.
		Практичні	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	82 год.
		Індивідуальні завдання:	
		2 год.	
Вид контролю:			
Залік	залік		

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціологія громадської думки» є

- сформувати у студентів комплексні знання про соціологію громадської думки;
- ознайомити із закономірностями і механізмами формування громадської думки, особливостей її вираження та функціонування;
- навчити студентів аналізувати громадську думку у контексті суспільно-політичних процесів та прийняття управлінських рішень.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Соціологія громадської думки” є

- надати студентам базові знання, що необхідні при вивченні суспільства;
- ознайомити та навчити користуватися категоріальним апаратом соціології громадської думки;
- навчити студентів самостійно аналізувати соціальні проблеми, тенденції розвитку суспільства.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- знання історії дослідження громадської думки в світовому контексті і в Україні;
- структуру громадської думки, особливості її формування, вираження і функціонування;
- основні параметри оціночного ставлення основних соціальних груп до актуальних проблем дійсності в сучасній Україні;

вміти:

- аналізувати громадську думку в Україні та у світі;
- розуміти і пояснювати фактори, що впливають на формування та динаміку громадської думки;
- інтерпретувати дані соціологічних досліджень громадської думки;
- володіти методологічним та методичним інструментарієм дослідження громадської думки;
- оцінювати соціальні настрої та напрацьовувати рекомендації для прийняття рішень;
- аналізувати громадську думку у контексті виборів та здійснювати менеджмент виборчих кампаній виходячи зі стану громадської думки;
- розуміти і втілювати у практичній діяльності сприйняття інституту громадської думки як ключового елемента політичної демократії.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічне підґрунтя соціології громадської думки.

Тема 1. Громадська думка як соціальний феномен та об'єкт соціології.

Поняття "громадськість" і "громадська думка". Громадська думка як соціальний феномен, її роль в демократичному суспільстві. Напрями, особливості і методи вивчення громадської думки. Громадська думка як інститут громадянського суспільства. Громадська думка як явище суспільного життя та її найбільш характерні ознаки. Етапи формування громадської думки.

Наукові інтерпретації громадської думки: психологічна школа, юридична концепція, «двоступенева» модель, «спіраль мовчання», функціоналізм, французька школа, американська школа, нон-плюралістська думка, думка більшості...

Соціологічна інтерпретація феномену громадської думки. Громадська думка як об'єкт соціологічного дослідження. Суб'єкти громадської думки в сучасній соціології. Основні категорії та еволюція соціології громадської думки. Полістерівський та соціологічний підхід до визначення суб'єктів громадської думки. Специфіка суб'єктів громадської думки в посттоталітарних країнах.

Тема 2. Структура, функції та динаміка громадської думки.

Громадська думка як система, її структура, зміст і сутнісні першооснови. Сутнісна структура: раціональний, емоційний і вольовий компоненти. Динамічна структура громадської думки. Стадії динамічної структури: зародження; формування; функціонування; спадання; відмирання.

Шляхи вираження громадської думки: поведінка під час виборів; участь у законодавчій діяльності через референдуми, плебісцити, зібрання і т.д.; посередництвом засобів масової інформації і комунікації; мітинги, протести, демонстрації, страйки і т.д. (тобто масові поведінкові прояви громадської думки); через лобістські структури і групи тиску. Соціологічний шлях як специфічний, спеціально організований спосіб вираження громадської думки. Адаптаційна, контрольльно-регулятивна, консультативна, захисна, директивна, мобілізаційна функції громадської думки.

Взаємозв'язок об'єктивних і суб'єктивних факторів еволюції громадської думки. Соціальна структура суспільства, структура і динаміка громадської думки. Особливості чуток як виду масової комунікації і функціонування громадської думки: самотрансляювання, усність, анонімність і т.д. Роль ЗМІ у поширенні чуток. Психологія викривлення повідомлення у процесі передачі чуток. Боротьба із чутками.

Тема 3. Основні чинники формування громадської думки.

Система факторів формування громадської думки. Взаємодія засобів масової інформації і громадської думки. Маніпулятивна і гуманістична стратегія формування громадської думки.

Механізм формування громадської думки трудового колективу. Основні принципи формування політичної громадської думки. Основні прийоми маніпулювання громадською думкою. Стратегія формування громадської думки.

Основні способи дії на поведінку індивідів і соціальних груп: примушення, співпраця, маніпулювання. Форми маніпулювання громадською думкою: затаювання інформації, зміщення акцентів, викривлення інформації. ЗМІ як один із найважливіших чинників формування громадської думки у сучасному світі.

Переконавання, навіювання, наслідування та інші форми впливу на громадську думку. Логіка і теорія аргументації. PR і громадської думки. Визначення умов, вибір аудиторії і засобів комунікації.

Критерій відбору і оцінки ефективності дії PR-компаній. Імідж як компонент масового свідомості, його об'єктивна і суб'єктивна сторона. Стихийне та усвідомлене у формуванні іміджу. Імідж і архетипи масової свідомості. Умови ефективності сприйняття іміджу масовою свідомістю. Динаміка іміджу. Технологія формування іміджу.

Тема 4. Форми прояву та критерії ідентифікації громадської думки.

Громадська думка як вербалізована масова свідомість. Основні форми прояву громадської думки: психічні, вербальні, поведінкові і способи їх реалізації. Ідентифікація громадської думки: спонтанні та організовані способи. Опитування як найпоширеніший спосіб ідентифікації громадської думки. Вибори, референдуми та інші форми публічної поведінки як форми прояву і способи ідентифікації громадської думки. Роль та місце ЗМІ у прояві та ідентифікації громадської думки.

Змістовий модуль 2. Використання громадської думки в управлінні суспільними процесами.

Тема 5. Методологічне та методичне забезпечення досліджень громадської думки.

Методологічні засади соціологічних досліджень громадської думки. Методологічні постулати громадської думки Ф.Олпорта. Технологія емпіричної ідентифікації громадської думки (Дж. Геллапа).

Масова свідомість як об'єкт соціологічного аналізу. Вивчення громадської думки соціуму як мета соціального управління і засіб гармонізації відносин.

Специфіка і можливості кількісних методів. Збір, обробка і аналіз соціологічної інформації. Спостереження. Статистичний аналіз. Опитувальні методи. Математична обробка соціологічних даних. Стратегія масових опитувань громадської думки та соціологічний спосіб мислення і засвоєння дійсності.

Вивчення громадської думки на рівні оперативної свідомості населення (рейтинги, зондажі і т.д.). Фіксування стійких структур масової свідомості (вивчення ментальності, національного характеру і т.д.).

Специфіка і можливості якісних методів соціологічного дослідження громадської думки. Комплексне соціальне моделювання. Соціальний експеримент. Контент-аналіз. Мозкові атаки.

Основні умови отримання цілісної і достовірної соціологічної інформації в ході запитів громадської думки.

Нетрадиційні методи соціальних досліджень.

Тема 6. Практичні аспекти методології та методики дослідження громадської думки.

Методологія вивчення громадської думки у виборчих кампаніях. Відстеження громадської думки урядовими службами. Особливості дослідження міжнародної громадської думки. Маркетинг і дослідження ринку як різновид вивчення громадської думки. Громадська думка про цінності: структура і особливості.

Функціонування і дослідження громадської думки в посткомуністичних країнах та Україні												
Разом за змістовим модулем 2	12	6	6									
Усього годин	28	14	14									
ІНДЗ			-	-		-			-	-	-	
Усього годин												

6. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Громадська думка як соціальний феномен та об'єкт соціології	2
2	Структура, функції та динаміка громадської думки	2
3	Основні чинники формування громадської думки	2
4	Форми прояву та критерії ідентифікації громадської думки	2
5	Методологічне та методичне забезпечення досліджень громадської думки	2
6	Практичні аспекти методології та методики дослідження громадської думки	2
7	Функціонування і дослідження громадської думки в посткомуністичних країнах та Україні	2
	Разом	14

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Громадська думка як соціальний феномен та об'єкт соціології	2
2	Структура, функції та динаміка громадської думки	2
3	Основні чинники формування громадської думки	2
4	Форми прояву та критерії ідентифікації громадської думки	2
5	Методологічне та методичне забезпечення досліджень громадської думки	2
6	Практичні аспекти методології та методики дослідження громадської думки	2
7	Функціонування і дослідження громадської думки в посткомуністичних країнах та Україні	2
	Разом	14

9. Індивідуальні завдання

-

10. Методи навчання

Практичні заняття, робота з літературою.

11. Методи контролю

Для студентів денної форми навчання: усне опитування на практичних заняттях, аудиторна контрольна робота.

Для студентів заочної форми навчання: захист контрольної роботи.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота				Підсумковий тест (екзамен)				Сума	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				100	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
12	12	12	12	12	12	12	16		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
85-89	добре	
75-84		
70-74		
60-69	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

-

14. Рекомендована література

Базова

1. Общественное мнение как социальный институт//Тонус. Научно-публицистический альманах. - №4. - 2011. - С. 210-215.

2. Общественное мнение на переломе эпох: ожидания, опасения, рамки (К социологии политического перехода) / В Кн.: Левада Ю. От мнений к пониманию. - Москва: ВЦИОМ-МШПИ, 2012.

3. Общественное мнение: методологические рекомендации для поведения социологических опросов/Под ред. Ж.Т. Тощенко. – М., 2011.

4. Общественное мнение: механизм формирования, функции, проблемы изучения. В кн.: Социология. Учебник для вузов / Под ред. проф. В.Н.Лавриненко. - М. Культура и спорт, ЮНИТИ, 2012.

Допоміжна

1. Авченко В. Теория и практика политических манипуляций в современной России. - М.: 2012.

2. Актуальные проблемы изучения и формирования общественного мнения, его использование в управлении социальными процессами. М., 2013.

3. Андреев Э., Осипов Г. Методы измерения в социологии. - Москва : Наука , 2013.

4. Аникеев В. Общественное мнение как духовно-практическое образование. Ростов-на-Дону, 2011.
5. Батыгин Г. Лекции по методологии социологических исследований: учебник для студентов гуманитарных вузов и аспирантов. - М.: Аспект-Пресс, 2012.
6. Бекешкина И. Исследования общественного мнения в период демократизации // Социология: теория, методы, маркетинг, №4, 2012.
7. Бекешкина И.Е. Громадська думка у суспільствах, що трансформуються // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2011. – № 4.
8. Берч Р., Горбачик А. Досвід створення архіву опитувань громадської думки // Матеріали семінару „Громадська думка і політика”, 21-23 листопада 2011 року, м. Київ.
9. Бурдые П. Общественное мнение не существует // Социология политики. – М., 2012.
10. Возмитель А. А. Формирование и изучение общественного мнения. М.: Знание, 2012.
11. Гавра Д. Общественное мнение как социологическая категория и как социальный институт. СПб., 2012.
12. Глазкова С. Общественное мнение как фактор социального изменения: проблемы теории // Проблемы теоретической социологии, СПбГУ, 2012.
13. Головаха Е., Панина Н., Горбачик А. Измерение социального самочувствия: тест ИИСС / Социология: 4М, 2012, №10.
14. Городенко Л. Формування і функціонування громадської думки (масово-комунікаційний аспект): Дисертація. - К. - 2011.
15. Громадська думка та електоральні настрої: червень 2003 р / Матеріали до прес-конференції. - ЦСМ-УІСД, 2012.
16. Громадська думка: теоретичні та методичні проблеми дослідження. К., 2011.
17. Грушин Б. А. Мнение о мире и мир мнений. Проблемы методологии исследования общественного мнения. М., Политиздат, 2012.
18. Кирбят`єв О. Засоби масової інформації як фактор формування громадської думки / Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, №6, 2012.
19. Кокорська О., Кокорський В. Проблема довіри в контексті політичної культури сучасного українського суспільства / Наукова збірка "Розвиток демократії в Україні". – К.: 2011.
20. Королько В. Основы публичной политики. М.: Рефл-бук, 2012.
21. Короткова Л. Социология общественного мнения. Конспект лекций. - Санкт-Петербург, 2012.
22. Кушерець В. Соціологія громадської думки. - К., 2012
23. Кушерець В. Формування громадської думки. - К., 2011
24. Лавріненко Н. Гендерні відмінності громадської думки населення України // Україна–2002. Моніторинг соціальних змін. – К.: ІС НАНУ, 2012.
25. Левада Ю. От мнений к пониманию. - Москва: ВЦИОМ-МШПИ, 2011.
26. Левада Ю. Пирамида общественного мнения в электоральном зеркале. // Мониторинг общественного мнения: экономические и социальные перемены, 2011, №1.
27. Маккинни Дж. Методология, процедуры и техника социологии / В кн.: Современная социологическая теория в ее преемственности и изменении под ред. Г.Беккер, А. Боскова. - М., 2011.
28. Массовая коммуникация и общественное мнение. М., 2012.
29. Матусевич В. Субъект общественного мнения: теоретические и методические проблемы определения // Социология: теория, методы, маркетинг, №1, 2012.
30. Мендельсон М. Громадська думка і державні органи влади: досвід взаємодії // Матеріали семінару „Громадська думка і політика”, 21-23 листопада 2011 року, м. Київ.

15. Інформаційні ресурси

1. Журнал «Социологическое обозрение» Центра фундаментальной социологии (Москва). - Режим доступа: <http://www.sociologica.ru/Journal.html>

2. «История западной социологии». Словарь. – Режим доступа: <http://west-soc.htm>
3. Бібліотека НАУКМА. – Режим доступа: <http://www.ukma.kiev.ua/pub/>
4. Электронная библиотека по социологии Киевского национального университета имени Т.Г.Шевченко <http://www.socd.univ.kiev.ua/PUBLICAT/SOC/index.html>